

EL CAMI

La
llengua
fa
l'home.

Séneca

¿Fins a quan, valencians?

LES CAUSES DE L'AGRAVI

Atra vegada la passió política del Parlament espanyol ha inferit un agravi al País Valencià. La tradició tantes vegades blasmada per els valencianistes, dels vells partits dinàstics —liberal i conservador—, que anteposaven els interessos de les colles madrilenyes al reconeixement dels drets de València, és perpètua. Marqueu tot el progrés que vullgau —l'actitud dels diputats valencians de la minoria radical de que votarien, malgrat tot, a favor del nostre País—, però els efectes són els mateixos. L'intoxicació que el valencianisme produeix als nostres polítics, tristament infeudats en partits "generals", crea un neguit que marca un progrés sobre la seua actuació de anys enrera; però com que el valencianisme no el senten en la seua grandiositat de doctrina nacional reivindicadora de la personalitat totalitària del nostre País Valencià; com que tan sols resten intoxicats per les nostres propagandes, lo que —defendre els interessos i proclamar el dret de la Pàtria per damunt de tot— per a un valencianista fóra senzillíssim, per als nostres polítics, subjectes a les traves, orientacions i prejudicis dels partits "generals", són qüestions greus i d'una dignitat més aviat vidriosa.

L'EXIT DE LA NOVA DOCTRINA

Per això ara és ben fàcil per a nosatres cantar victòria. El nostre instint polític, impulsat per la doctrina valencianista, ens dia des del primer moment que la qüestió taronjera no es podia presentar de manera isolada, per estar en connexió amb una sèrie de problemes econòmics i que lo que calia era construir un pensament polític, econòmic i cultural, és a dir, un pensament de Govern que responguera a l'ideal que és la causa de tota la nostra actuació; que per a esta acció totalitària calien partits propis, partits netament valencians, no infeudats en la política "general", perquè tota infeudació seria pertorbadora i perjudicial als interessos del nostre País, i que per a l'afirmació irrefutable de les nostres legítimes ambicions i la defensa de les seues projeccions en el Parlament espanyol calia la constitució d'una minoria valenciana que en tot moment posposara qualsevol altra qüestió a aquelles que afecten a problemes vitals per al País Valencià, tant si la seua repercussió immediata gravita sobre Alacant, com si gravitara sobre Burriana o sobre Ondà.

Esta és la verdadera doctrina política si es vol servir amb eficàcia la nostra terra; esta és la doctrina que presuposa l'afirmació de què cal fer valencianisme cent per cent; esta és la doctrina que assegura de manera natural que un fill del nostre País en estos problemes —que no són universals, ni de significació amplament humana— cal sentir-se valencià molt abans que espanyol.

UNA RESPONSABILITAT COMPARTIDA

I anem a l'anecdota del moment. Tractan-se de la defensa de la nostra producció taronjera, de la rebaixa de les tarifes ferroviàries, per a nosatres, valencianistes, ens era en absolut igual que el reconeixement del nostre dret —reconeixement d'un dret, no concessió graciosa— es fera per decret o per llei. Pèndriem lo nostre perquè era de justícia, i de cap manera a pretexto de desfer una maniobra obstruccionista o de quebrantar al Govern consentiríem que es fera un agravi al nostre País. Eixa va ser la nostra tesi quan lo de la carretera d'Alacant; eixa és nostra tesi quan de la taronja es tracta. L'interès del País Valencià per damunt dels interessos i de les passions i de les maniobres de les colles madrilenyes. Eixe era el deure indeclinable. Eixa haguera estat la posició de Catalunya i la de Bascònia i la de Irlanda o la de Finlàndia en el moment del seu recobriment.

Si el Govern podia concedir la rebaixa de tarifes per decret i no ho fea, i si les oposicions podien obtenir la llei paralitzant tan sols l'obstrucció vint minuts i no ho feen, tan absurda i tan condemnable des de València era una posició com l'atra.

Per això cal superar tot "provincianisme". Cal sentir l'integritat de la doctrina que al refer la consciència de la nostra personalitat ens farà dignes en la lluita de la nostra llibertat; que possibilitara l'obtenció del nostre Estatut —un Estatut no administratiu, no sols d'interessos, com demanaria un home sense espiritualitat, sinó de ple contingut nacional—; que faria fàcil la defensa de la nostra riquesa; que evitara la vergonya de què per una qüestió de procediments es perga la primera concessió —i ben migrada per cert!— que habiem arrancat al Poder central.

EL DEURE DEL MOMENT

Cal rectificar i entregar-se plenament al valencianisme. Cal sentir la nostra política i crear partits autènticament valencians. Cal evadir-se del feude. La veu del senyor Samper —per exemple— sempre serà feble, sempre tindrà un regust procesalista si no llança de sobre la marca provinciana. La actuació ben intencionada, hàbil, del senyor Lambies serà un fracàs si no està sostinguda per un sector polític que conscientment pense en valencià. La actuació dels polítics valencians d'orientació governamental careixerà de tota elegància i soltura si no s'incorporen abans que res a una política valencianista. Nosatres, valencianistes cent per cent, afirmem: Es hora d'acabar amb les lluites fraternes; és hora de condemnar l'estèrit caça de l'home; és hora de crear partits polítics valencians autonomistes de veritat; és hora de crear una gran organització polí-

"Parleu valencià"

Per les cantonades; sobre les blanquíssimes parets; a ras del sol; sobre el brillant asfalt (modernitat), han aparegut, com en el bíblic banquet del rei Baltassar, les lacòniques i expressives paraules: "Parleu Valencià", acusant-nos, tal volta, la falta que hem comés, i al mateix temps mostrant-nos la dressera a seguir.

El Centre i, d'ell, la seua Secció de Propaganda, ha estat qui ens ha fet llegir una i cent vegades eixe "jo acuse" de la cabdal causa del valencianisme.

Semblarà a primera vista que tant insignificant fet no mereix que un li dedique un article emprant per això les acollidores pàgines del nostre setmanari EL CAMI.

Potser, veritablement, que el fet en sí no ho mereixca, però tan fàcil i senzill com pareix l'anar posant pasquins, jo sé cert que molts, moltíssims, uns per vergonya, altres per lo que siga, no tots són capaços de fer-ne de labor d'esta mena, tan digna i tan patriòtica com escriure articles o fer conferències.

Molts, no obstant ser veritables valencianistes, no fan ni una cosa ni altra, ja per manca de dons, ja per poc caràcter o decisió.

A estos, i als valencianistes que per falta de temps no poden ajudar-nos en esta labor d'activitat, els caldria fer-ne un altra, tan patriòtica com tot just aquelles, però força més senzilla i quasi bé tan efectiva i de positius resultats, dins de la tasca revalencianisadora.

Cal tanmateix advertir que per açò un ha de ser verament valencianista, encara que mai no haja estat afiliat a cap entitat d'este caire, i no com molts, que són afiliats, però no valencianistes.

Esta gran labor valencianista estriba solsment en aquelles paraules ja esmentades: ¡Parleu valencià!

Parlar valencià per tot arreu; parlar valencià en el carrer, a qui siga, a qui ens pregunte, a qui preguntem.

Parlar valencià en el taller, en l'oficina.

Parlar la nostra llengua en la llar, en la família; al pare i la mare; als germans i als fills, sobretot als fills. Fem-los valencianistes, futurs lluitadors de la nostra Pàtria...

I, també, no s'obliden els que encara els queda aquell *algo de pollo pera* (per dissort també hi han entre els valencianistes qui té vergonya de parlar valencià a les senyorettes *por el qué diràn*), hem de parlar la nostra llengua a les amigues i a nostra núvia...

Hem d'aconseguir l'incorporar les dones al valencianisme. Aconseguir una dona al valencianisme és fer, possiblement, tota una generació de valencianistes...

Les eleccions municipals i el problema polític

El diumenge passat es celebraren a tota Espanya —excepte a Catalunya— les eleccions municipals convocades per a substituir als concejals que en 1931 resultaren elegits per l'article 29. Per a què d'esta consulta electoral s'hagueren pogut traure les conseqüències que desitgen les oposicions governamentals, calia que el seu abast haguera estat major, és a dir, que tinguera caràcter general. D'atra manera, i tractant-se de pobles de nissaga caciquil, s'ha de pendre els seus resultats només en un sentit d'orientació, però mai com un fet que resolga plenament el plet polític que existix entre el Govern i les oposicions a propòsit de l'assistència de l'opinió pública.

De les eleccions cal per endavant destacar dos notes: una, la més important, és la normalitat amb que s'han celebrat aquelles, malgrat incidents aïllats. Això vol dir que el Govern ha complit la seua promesa de no fer les eleccions, a l'estil típicament espanyol, i per tant que no han existit coaccions oficials per estrafer la voluntat popular. L'atra és la novetat del vot femení, sobre el qual no tenim dades en el moment d'escriure este comentari, però que sembla s'ha practicat en gran escala, a judicar per el número de vots, molt superior a l'aconseguit en altres eleccions per els partits en lluita.

Els resultats han estat interpretats de diferents maneres. Cal dir, però, que no ens sembla lícit barallar les xifres com s'ha fet entre nosatres, juntant als llocs assolits per els autonomistes els de la Dreta. Això està bé si es vol donar a entendre que uns i altres no pertanyen als partits governamentals, però entre uns i altres hi ha més diferències que entre els autonomistes i els governamentals. Tampoc hem de creure en absolut que els resultats constitueixen una victòria republicana, donat que els concejals substituïts per la seua filiació caciquil anaven contra el règim. No, és casi segur que la majoria d'ells estaven adherits ja als partits republicans i inclús socialista, perquè dissortadament la política rural és així de sòlida en les seues conviccions.

Més que parlar de victòria republicana o de derrota monàrquica —encara que de monarquismes n'hi hagen més, els titulats monàrquics són ben exigus—, cal examinar els resultats des d'atre punt de vista. Les dretes han guanyat més llocs dels que es suposava, potser per la qualitat dels pobles que abans donaven els concejals per l'article 29. Però és un fet que comptem més en la política que abans i això és senzillament natural, perquè ningú podia pensar seriosament que de sobte s'havien esgotat a Espanya. Al mateix temps cal tindre present que altres forces que l'anecdota política situa actualment en l'oposició governamental no són estrictament dretes i portaria a una confusió el classificar-les com a tals.

Com era d'esperar, els resultats han donat nou coratge a les oposicions de tots els matços per a plantejar ardidament la qüestió política anunciada al tancar-se les Corts amb motiu de les vacances. Tanmateix el fet electoral no ha estat aprofitat en tota la seua intensitat, perquè per al seu fi no és més que un argument a mitges i fàcilment rebutjable.

El plet polític entre el Govern i les oposicions és ara el mateix d'abans, car el resultat de les eleccions no té prou força per a modificar els termes del seu plantejament. Persistir, doncs, en l'obstrucció —arma de dos talls— ens sembla una postura inhàbil, equivocada, perquè a més d'anar en desprestigi del sistema parlamentari, impossibilita una solució normal al problema.

★

La consulta electoral, malgrat la seua limitació, és una prova clara de que les lluites polítiques en les terres ibèriques poden pendre un to de naturalitat. El règim democràtic aplicat sense reserves és el que podria crear un ambient propici a la convivència i al progrés. Els electors han proclamat amb la seua ardua intervenció que pot esperar-se més d'una papeleta electoral que de qualsevol manifestació violenta. Per això des de tots els punts de mira cal convindre que una consulta al país de major amplitud es fa necessària i pot ser és imminent.

Heus ací una tasca d'un positiu resultat patriòtic que ens cal realisar.

Qui pugua fer mitings o conferències, que les faça.

Qui pugua escriure articles, que es criga.

Qui amb ferma voluntat vullga fer

i posar pasquins i rètols, que continue.

I els altres, qui no pugua fer ninguna d'estes tasques, que no ens deixen; ens precisa la seua ajuda, la seua gran ajuda: Parlar sempre valencià.

J. MIG

tica que responga estrictament a la doctrina i al pensament valencianista.

El nostre poble espera, demana àvidament esta política. ¿No reflexionaran, uns i altres, que sense això l'opinió més prompte o més tard ha de condemnar la seua actuació que carix d'una orientació i d'un pensament autènticament nostre?

Valencians: una vegada més estem obligats a dir-vos: Ha arribat l'hora de pensar en gran.

EL CAMI, número solt, 15 cts.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Trimestre..... 2'25

Semestre..... 4'50

Any..... 9'00

Escriure a Grabador Esteve, 19, VALENCIA

ELS FETS DE LA SETMANA

22. L'alcalde senyor Lambies explica a la nova reunió d'alcaldes les seues gestions prop del Govern sobre la qüestió tarongera i s'acorda assistir a l'Assamblea convocada a Madrid per el ministre d'Agricultura.

★

22. Amb motiu dels conflictes plantejats a Barcelona, son clausurats tots els Sindicats i Centres anarquistes.

Es publica el Decret relatiu al traspass a la Generalitat dels Serveis de orde públic, el qual crea la Junta de Seguretat de Catalunya.

23. Es celebren a tota Espanya, menys a Catalunya, les eleccions per a substituir als consellers elegits per l'article 29. A Hornacho resulten varios morts.

24. Es reuneix al Teatre Guerrero, de Madrid, l'Assamblea d'elements tarongers convocada per el ministre. Es nomena una ponència que d'acord amb el ministre proposarà les solucions adequades al problema.

Mor a Madrid el periodista Félix Lerono, «Heliófilo».

25. El senyor Botella Asensi, en nom de les oposicions, planteja el debat polític.

Es dona compte a l'Assamblea de tarongers de les conclusions aprovades per la Ponència nomenada i s'acorda tributar un homenatge a l'alcalde senyor Lambies per la seua acerta gestió.

El ministre d'Obres Públiques llig a les Corts un projecte sobre rebaxa de les tarifes ferroviàries.

25. L'escriptor Emil Ludwig dona una conferència a l'Ateneu de Madrid titulada «El ciutadà d'Europa».

27. Els representants de les minories d'oposició acorden continuar l'obstrucció, inclús al projecte relatiu a la taronja.

★

22. Els Soviets declaren la guerra econòmica a Anglaterra com a represàlia per les restriccions comercials adoptades per aquella al confèixer-se la pena imposada a Moscou als ingenyeros anglesos.

24. Els senyors Roosevelt, Mac Donald i Herriot celebren algunes converses a Washington sobre el desarmament i la qüestió econòmica.

26. S'acorda fixar el dia 12 de juny per l'apertura de la Conferència econòmica.

Es per això que nosatres, el catalans de Tortosa, ens adherim al proc de nostres germans valencianistes, perquè així es fan lliures i forts els pobles.

"Creem que el 25 d'abril d'enguany serà per a València la data que desfarà l'atrocitat d'abril oprobios."

ELS DRETS DE L'HOMME EUROPEU

Amb este titol R. N. Condenhove-Kalergi ha escrit un article del que destaquem els següents paragrafs:

"Europa no sols és una part del món, sinó també una idea.

"Esta idea té per nom: Llibertat.

"La fe en la llibertat, la lluita per la llibertat i pel desplegament de la personalitat diferencien Europa, des de les guerres persogregues, dels grans imperis despòtics de l'Asia.

"Tota la història d'Europa no és altra cosa que un combat per la llibertat. Este combat s'ha llurat en molts fronts. La missió més important estigué lligada manetes vegades a la idea de la llibertat nacional. Correspongué també, segons les epòques, a la idea de la llibertat religiosa o de la llibertat personal. Però els europeus guardaren en llur cor la convicció que el progrés històric es conion amb el progrés vers la llibertat i que la seua reculada equival a la servitud.

★

"Esta fe política es troba hui amenaçada, en primer lloc i d'una manera més seriosa, pel bolxevisme, puix este prescriu la idea de llibertat per substituir-la per un ideal d'igualtat.

"Esta decadència de l'ideal de llibertat té els seus orígens en la victòria del materialisme. La llibertat sols és un ideal per aquell que creu d'una manera qualsevol en la Forma, en la idea platónica; per aquell que veu en la llibertat una condició prèvia de la formació personal conscient del desplaçament d'un jo millor.

"Per aquell que no creu en la Forma, la llibertat no és altra cosa que un factor de gaudi. Per ell sols té una valor subjectiva que no depassa les aparences, un prejudici. Per ell, la valor material, matemàtica, de la igualtat depassa la valor orgànica de la llibertat.

★

"L'Europa que surt del seu somni farà sortir de la seua torpor la idea de llibertat, la idea de personalitat, l'individualisme. Si la nació oblidra els Drets de l'Home, Europa en servirà el record, protegirà l'individu contra l'omnipotència de l'Estat, contra l'arbitrarietat de la nació, contra el despotisme de la classe.

"La Nova Europa vol europeus lliures, homes que se sàpian protegits per l'ordre i per la llei contra l'arbitrarietat i el caos.

"La Nova Europa exigix drets fonamentals europeus, exigix el joc net en relació a les minories, el joc net en relació a l'home; rebutja el despotisme de l'Estat i el despotisme de la classe.

★

"La lluita entre l'home i la col·lectivitat no té res de comú amb la lluita pel parlamentarisme, pel que hom anomena la democràcia. Esta forma d'Estat, en efecte, pot ser tan bàrbara, tan despietada contra les minories o els individus com les altres formes d'Estat.

"No es tracta de Constitució, sinó d'esat d'ànim. Es tracta de qüestions d'ordre moral.

★

"L'individualisme a Europa sols pot ser salvat si prenen el Poder homes veritablement instruits i homes veritablement nobles. Homes per als quals el joc net obra en sí mateix. Homes que saben que tota potència comporta l'obligació de protegir els febles. Homes que s'han alliberat de les passions polítiques dominant-se ells mateixos, i de les passions polítiques pensant epr ells mateixos.

"L'esperit cavalleresc ha de substituir la demagogia; la cultura ha de fer pas a la mitjana cultura; la força de caràcter, a la brutalitat; l'honor, a la mentida."

Després de la Festa del Llibre

DECEPCIO

Quan la vespra d'esta diada vàrem oír per ràdio les paraules fervoroses, d'àrrega i estimul, del soci de Lo Rat-Penat, Emili Vilella, encarrant la significació de tan simpàtica festa de civilitat i cultura i anunciant que l'antiga entitat valencianista es disposava a celebrar-la establint una parada de venda de llibres valencians, vàrem experimentar una profunda impressió d'alegria. ¡Molt bé!

Se'ns dia que allí trobaria, qui s'acostara a la instal·lació, llibres de tota mena, des dels contes infantils fins als gèneres més subtils que s'han produït en nostra llengua. No cal dir que al dia següent, el 22, ens apressàrem a assistir a aquell convit que per a nosatres, apassionats amadors del llibre, i encara més quan estos honoren nostre idioma vernacle, significava l'anunci de Lo Rat-Penat. I aci vingué l'amarga decepció.

A la porta del lloc social de l'estimada societat hi havia, efectivament, una taula coberta de llibres. Ens acostàrem. Allí hi haurien, segurament, aquells exemplars que, pel menyspreu dels llibrers valencians, tan difícil són de trobar. Llibres oblidats per a nostra jove memòria, edicions que ja ten empolegadas a les anaqueles dels comerciants en esta preciosa mercaderia. Allí, sense dubte, les edicions novelles de tot allò que la revifalla valencianista ha produït en els darres anys... Però, per desgràcia, no era així.

Profusió d'obres d'un sol autor — no ens sembla mal la presència d'ell, sinó l'absència dels altres—, uns estudis de filologia del P. Fullana, els contes que edita el C. d'A. V., un muntó de números d'El Nostre Teatre, un discurs de Félix Pizcueta quan este fon Mantenedor dels Jocs Florals... Poques coses més. I eixes poques coses més, totes olent a rancietat, a cosa magasemada molts anys en alguna vella estanteria del casal de Lo Rat.

En veritat que esperàvem prou més. Estem segurs que com a nosatres, a algun altre amant de nostres lletres la contemplació de l'anunciada instal·lació causaria una barreja de pena i desencant. El públic en general, el desinterressat de les coses valencianes, s'en duria una impressió de pobresa i manca d'esperit, molt lamentable.

Massa comprenem que estes deficiències són degudes a la improvisació. Però no està bé que Lo Rat-Penat pose en entredit la seua serietat amb tals impremeditacions.

ANECDOTES

La llibreria Huici, de la plaça de Castelar, va adornar els eus aparadors per tal de cridar l'atenció dels transeünts. En ells va posar unes figures representatives dels diferents tipus regionals, cadascú amb un llibre a les mans d'un dels escriptors més representatius de la terra que simbolisava. La gallega duia a les mans un tomo de Rosalia de Castro; el català, un Verdaguier, i així tots. Puix bé; la figura de valenciana que simbolisava a nostra terra, com l'artista, asessorat per el llibrer —s de suposat— no va trobar en la bibliografia valenciana autor que escullir, puix... es va limitar a dibuixar una barraqueta. Els esperits perspicaces segurament varen comprendre l'allusió al Maestro.

Atra. En la parada instal·lada per la antiga llibreria Maragat, hi ha un jove d'aspecte escolar regirant volums. Es dirigix al dependent i demana: "¿Té algun llibre valencià?" El dependent queda perplex. Es repensa uns instants, i tot somrient, amb el gest de qui veu solucionat de sobte un conflicte, li allarga un llibre. El sermó de Serred!

PER A L'ANY QUE VE

L'espectacle d'enguany no deu repetir-se. Les entitats valencianistes deuen fer alguna cosa per a suplir l'abandó en que els llibrers de nostra ciutat tenen el llibre valencià. Però, no cal dir, fugint de les improvisacions.

Precedit de la convenient propaganda, deu exposar-se al públic, aprofitant l'avinentesa de la festa, una bona col·lecció, lo més abundant possible, de llibres valencians que amostre als indifferents quant ve fent-se per enlairar nostra literatura. Una mostra decorosa de l'estat actual de les nostres lletres que siga encoratjament i estimul per a tots.

Amb entusiasme i bona voluntat creem que la empresa seria de tan fàcil realització com pleròrica d'eficàcia per al nostre ideal nacionalista.

DANIEL TOSSAL

LLEGINT PERIODICS

¿COM HA DE SER L'ENSENYAMENT?

La revista *Libertat* ha obert una enquesta sobre "¿Què beneficiarà més a la cultura, el monoglotisme castellà, el bilingüisme o el monoglotisme vernacle en l'ensenyament?", en la qual ha pres part, requerit a l'efecte, el nostre company Carles Salvador. Com judicuem interessant la seua opinió sobre el tema proposat, reproduïm a continuació alguns fragments de la mateixa:

"L'ensenyament primari per a què siga eficient ha de fer-se en la llengua materna del deixeble (escoles maternals, parvularis, escoles de primera ensenyança). Cap raó, com no siga extra-pedagògica, fa possible l'establiment d'escoles bilingües. Car el bilingüisme, a despit de lo que pensa i diu la gent no versada en els problemes que comporta, és un entrebanc de la intel·ligència del petit estudiant. Cal observar només un nen valencià els primers dies d'assistència a les nostres escoles monolingües espanyoles. Tot el seu bagatge lingüístic és valencià i per tant tota la seua vida interior es desenvolupa segons el mecanisme verbal valencià. El llenguatge del mestre i el dels llibres el coacciona, puix que es produïxen interferències i tota la vida intel·lectual del nen sofríx una sèrie de perturbacions que aniran en augment així com el nen es faça graui si per alguna causa no s'aparta material i lingüísticament de l'ambient bilingüe.

"El monoglotisme espanyol —o "castellà", com atres diuen— no pot servir més que per a infants de llengua materna espanyola, i com dins el País Valencià hi ha infants amb esta característica, no poden ser oblidats, ni humanament ni pedagògicament, en redactar el nostre Estatut de l'Autonomia. Però els infants de llengua valenciana, que són els més, tampoc no deuen ser oblidats i per a estos s'ha de procurar també que tota l'ensenyança siga feta en la llengua d'ells, ço és, en la valenciana.

"Si en la formació totalitària, no gens fàcil, dels infants escolars els mestres han de procedir d'allò simple i conegut concret a allò compost i desconegut i abstracte, de cap manera no es podrà prescindir de la llengua vernacle dels infants, concreta manifestació de la seua personalitat. I no s'ha de tolerar la llengua vernacle durant els primers anys escolars com un mal que ha de remeiar-se pel temps i amb l'ús d'una segona llengua, no. La llengua materna ha de tindre dins l'escola totes les prerrogatives com ànima que és de l'ensenyament; acceptar-la en els inicis per a foragitar-la després fóra un crim antipedagògic alhora que antihumà, encara que, com diu Dàvid John Saer, pedagog gal·lès i màxima autoritat en estudis sobre bilingüisme, "la llengua que s'aprén en primer terme és l'instrument amb què es desenvolupa la personalitat. Es la llengua de l'emoció, del coneixement i de l'esforç. Forma part del teixit mental. Pot ser llençada de la consciència, però no pot ser eliminada del jo inconscient".

"Efectivament; és l'instrument amb què es desenvolupa la personalitat. Els infants del País Valencià, tant els de llengua espanyola com els de llengua valenciana, tenen uns drets considerats inalienables respecte de la

pròpia personalitat que ningú, per cap raó, no pot destruir.

"Es diu que amb un sol idioma no es pot anar pel món i que aprenent a l'escola un idioma de gran àrea com és ara l'espanyol es té un altre instrument de cultura. De; i nome, donat el fet de la diversitat d'idiomes, pot procurar-se'n un o més d'un llenguatge auxiliar, pe. o "donat que una sola llengua es plenament suficient al desenvolupament intel·lectual i moral de l'individu. L'estudi de les llengües estrangeres s'ha de considerar, des del punt de vista nacional i educatiu, com una pèrdua molt gran de temps i d'energies". (Zsachs Epstein, en *La pensée et la polyglossie*.) Per altra part, és un tòpic el que assegura que posseir mes d'un idioma es posseir més d'un instrument de cultura. Si tot cert, els poliglotes foren els hòmens més cuits del món, i prou sabem quina es la cultura de tants interprets —cicerones o no— com platanus per les grans capitals i per els ports de mar. Varies idiomes en una mateixa persona no son atres tants instruments de cultura, com varis martells aïnorra en una mateixa ma no son atres tants instruments de treball. D'este error naix el considerar persones d gran intel·ligència als poliglotes; pero contra tal consideració hi ha la famosa frase d'Epstein: "El poliglotisme es una piaga social."

"Sense oblidar el cas, sorprenent per rar, de Josep Conrad, de llengua vernacle polonesa i escriptor en puríssim anglès, recordem el nostre Balmes, intel·ligentíssim, que escrigué en espanyol; i que Valeria nega Balmes en francès per a entendre'l, o al menys per a no neguitejar-se amb les deficiències del seu castellà.

"Balmes, com tants atres savis catalans i valencians que usaven l'espanyol, no posseien cap idioma en el sentit profund de "posseir un idioma" i era efecte del deficient ensenyament primari d'aleshores, tan igual en deficiències lingüístiques a l'actual. Si tal cosa es reporta de Balmes, home d'un alt nivell intel·lectual, un geni com és reconegut, ¿què no passarà al vulgus, a la massa de gent que forma el poble?"

EL MONUMENT D'ALMANSA

"Vida Tortosina es fa ressò de l'actitud valencianista davant el monument envilidor d'Almansa en el següent comentari:

"Els homes lliures i conscients de terres de València s'han adreçat al President del Consell de Ministres demanant siga derruida l'estatua que simbolisa la pèrdua de les llibertats del poble valencià, quin monument es troba emplaçat a Almansa.

"Fon l'any 1707 que un Borbó— Felip V —venia els valencians en els camps d'Almansa. Per este fet, el poble liberal de València perdía la seua llibertat. I hui, que la República exercix a Espanya llur règim de justícia i de llibertat, els nostres germans de València han de patir l'existència d'un monument que els ve a recordar la gesta indignant i oprobiosa d'aquella trista data.

"Bé fan els republicans valencians en demanar la demolicció del monument al triomf de les armes d'un rei. Es hora de traure les noses, i encara més, si estes signifiquen un insult a la democràcia i a la llibertat.

La Senyera

Colón, 42.-Castelló

Especialitat en articles de peixca per als aficionats. Canyes del país i extrangeres. Tota mena d'articles per a tota mena de peixca.

CALÇATS

RIERA

SUCESOR

BLAS CERVIGÓN

LAURIA, NÚM. 3

TELÉFON 11562 València

Lubrificants

— "Standard"

Auto-engràs

— "Ultra"

Importació directa

J. Porta Bernabé

Virués, 2 VALENCIA

Calladors a olls pesats Pastadores, cilindres etc.

IMAD

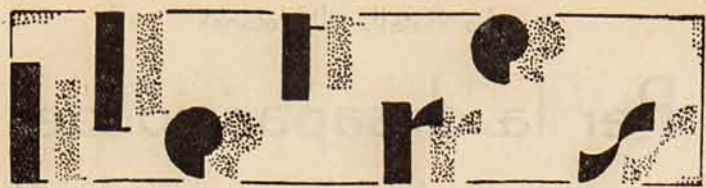
Batedores per a arròs i blat

— Molins per a arròs —

— Peladores de cacau —

Teléfono 12.705

Cami de Barcelona, 20 València

Victorians eminents (1)

De sempre, quan la voga de les biografies no havia guanyat encara el Continent, havia estat Anglaterra el país on excel·lia este gènere literari. Potser eixe penjan *utilitari* que ha estat remarcat en tot moment com un caire acusadíssim del món anglosaxó, haja conduït, envers este aspecte *exemplar* de la literatura, a tantes intelligències angleses.

El gènere biogràfic fon sempre una cosa específicament anglesa, formava ja com una *manera* dins el cercle d'aquella literatura insular. Semblava que l'estil digne, una mica pompós, d'un Macaulay o un Carlyle, restaria consagrat definitivament, quan des de l'any de l'Armistici, als inicis d'esta *postguerra* que hem de considerar com el començ del nostre segle, apareixia un escriptor que amb uns petits llibres anava a renovar, salvant-lo d'una cristallització imminent, el gènere.

Lytton Strachey és molt poc conegut al Sud dels Pirineus. A la nostra nació, en la nostra llengua, no hi ha res traduït de la seua obra, o almenys jo no ho recorde. Ni *Victorians eminentes*, ni la *Reina Victòria*, ni *Isabel i Essex*. A la nació espanyola és ben poca cosa allò que ha estat vertit d'ell: crec que pot reduir-se a les biografies isolades de *La fi del general Gordon* i de *Lady Hester Stanhope*, a banda d'un estudi sobre l'autor, primorós, com tot el que ix d'Antonio Marichalar, el millor coneixedor de les modernes lletres angleses, que tenen a Espanya. I encara estos petits treballs han estat publicats a la *Revista de Occidente*, lo que vol dir, tot i la creixent decadència d'esta publicació, que l'obra de Lytton Strachey no ha sortit encara dels cercles d'una minoria atenta, i roman ignorada de les zones més extenses dels lectors.

★

Un dels *secrets* de Lytton Strachey, aquell que ens fa penetrar fins els plectres més íntims dels personatges i banyar-nos a cos ple dins la seua atmòsfera, residix en la tasca profunda d'humanisació que oposa a la tendència *mitificadora* de les masses. Front als *grans homes*, quan hom no pren una actitud nihilista de sàtira destructora, hom no sap sinó caure de genolls. I heusací que Lytton Strachey arriba a situar-se a un angle d'observació que li permet ser, a l'ensem, panegirista i crític. Remarcant junt a les grans empreses, la humil i devegades massa humana apetència que les fa naixer. Fins a ell, el biògraf davant del seu personatge no sabia sinó prendre una actitud passionada: d'elogi desorbitat o d'animositat revisionista. Strachey hi sap —amb un to menor, fet de matisacions i instuïcions delicadíssimes, gris sobre gris— romandre espectador elegant, amb un *dandyisme* que rebutja tota exaltació.

I l'*atmòsfera* lograda per Lytton Strachey ho és perquè defuig l'estudi

(1) Lytton Strachey: *Victorians eminentes*. Traducció francesa de Jacques Dombasle. Prefaci d'André Maurois. Segona edició. París, 1933. *Nouvelle Revue Française*. 18 francs.

unilateral del sol protagonista, i a més a més perquè no es limita a una simple exposició de *fets d'acció* externs, sinó dels estats de passió i dels moviments espirituals que l'*heroi* produix als seus voltants.

Transfuntint a un gènere literari que havia caigut en una freda exposició erudita, tota l'emoció de la vida autèntica.

★

Victorians eminentes apareixia pel maig de 1918. Era la revelació com a biògraf de Lytton Strachey, després dels seus assaigs sobre literatura francesa publicats en 1912 i d'alguns estudis menors, també de caire literari, sobre Voltaire i Frederic el Gran. Darrer d'esta primera recopilació, en el període que tanca la seua mort en el propassat 1932, anaven apareguent els seus llibres ja esmentats, sobre la *Reina Victòria i Isabel i el comte d'Essex*, i últimament una obra quasi pòstuma, *Retrats en miniatura*, on la seua art sintetisadora arribava a la màxima primor.

Victorians eminentes acobla quatre personatges representatius de la *era victoriana*, eixe cim altíssim del segle XIX anglès que tanca el cicle hegemònic d'Anglaterra iniciat tres segles enrera amb la *reina verge*. Dues dones presidixen els destins anglesos a l'un i altre extrem de la corba, d'una i atra —d'Isabel i de Victòria— ens ha deixat Lytton Strachey testimoni de la seua devoció, lo que no vol dir una adhesió cega.

Quatre són els victorians eminents retratats per Lytton Strachey: el cardenal Manning, Florence Nightingale, el doctor Arnold, el general Gordon. Un eclesiàstic, una filàntropa, un pedagog, un militar mai saciat d'aventura. I al seu entorn una generació d'atres rostres i d'atres vides, resseguides amb mà segura, i plenes d'un caràcter propi que desborda continuament la seua perspectiva esfumada per a esdevindre a un primer pla; el cardenal Newman, Sir Evelyn Baring, Sidney Herbert.

Quatre conceptes disperss, de l'acció humana. Tanmateix... tot i les diferències temperamentals i les incidències diverses de les seues vides, una mateixa constant: l'obsessionada atenció pels problemes morals i religiosos, tumultuositat espiritual generadora d'un etern desequilibri íntim, propi de les nacions nòrdiques, i que és un enigma per al nostre equilibri —¿buida sequetat?— de mediterranis.

★

Lytton Strachey pertany ja a la Història; però la seua exemplaritat no ha estat estèril. Si més no, ha trobat a Europa dos continuadors de la seua art delicadíssima. El jueu-francès André Maurois, el jueu-alemany Emil Ludwig seguixen dins la trajectòria per ell iniciada, i el gènere biogràfic viu àgilment i intensament el ritme intel·lectual de la nostra època. Que és sentimental i a l'ensem ferestegament pudorosa dels seus entusiasmes. Que per molt sincera aborrix la retòrica i la superficialitat; i es dona, a l'intelligent i al sensitiu contingut i delicat, sense reserves.

C.-J. DE B.

València, abril 1933.

★

CONCURS DE "LLETRES VALENCIANES"

Lletres Valencianes ha obert un concurs per a premiar una novella (70 quartilles) i una obra de teatre, per votació entre els seus lectors. El plaç per a la presentació dels originals ex-

pirarà el 30 de juny. Els premis seran de 50 pessetes cadascú.

Hem vist amb satisfacció que es recomanen les normes d'unificació ortogràfica recentment aprovades, si bé es deixa en completa llibertat als concursants al premi concedit a la millor obra de teatre, "per tractar-se d'un gènere popular". Francament no sabem vore els motius que haja pogut tindre l'esmentada revista per a fer esta diferenciació. El fet de que siga un "gènere popular" no vol dir que es pugja escriure de qualsevol manera. Al poble cal parlar-li i escriure-li bé, perquè lo contrari és ofendre-lo. I el teatre valencià que es diu "popular" oblidada sovint esta norma de dignitat artística i literària, en perjudi del poble i en detriment del "gènere" que amb aquell concurs es pretén fomentar.

Volguerem que els amics de *Lletres Valencianes* no feren cap excepció de les obres de teatre, que deuen ser considerades com un producte literari destinat a eixercir la més gran influència sobre el poble. I encara que només s'haja parlat d'ortografia, cal tindre present que els que escriuen la nostra llengua sense subjectar-se a cap norma, són casi sempre els mateixos que no reparen en el lèxic ni en res. A força de voler ser "populars", són grollers.

ART

Porcar i Badia

Al Casal del Centre Excursionista Castellonenc, han exposat llurs obres estos dos jóvens de Castelló.

L'éxit no ha pogut ser més falaguer; els que coneixen la trajectòria d'estos dos artistes hem pogut copsar una vegada més la visió ampla, plena de seny, el colorit seriós, el dibuix segur, la pinzellada carnosa, plena de vida i un domini perfecte de la Naturalesa.

Remarcuem d'Antoni Porcar: "Des de les carrasques", ben conseguit; "Racó del passeig" i "Costa d'Oropesa", plens de llum; "Neu", paisatge lleidatà de la serra del Cadí, i "Marjal", perfecte i fi.

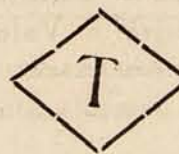
De Francesc Badia, uns olis ben fets, com són "Voltants de Castelló" i "Cami molins", i unes aquarelles cada vegada millors en colorit i dibuix, com: "Soques", ple de detalls i de vida; "Porrat en lo Pinar", impressió segura de llum i contrast; "Ametllers", d'un domini segur del paisatge, i "Racó del port", lo millor de tot, amb uns reflexes ben conseguits.

Seguint un ritme ascendent, Porcar i Badia ens han fet fruit d'una vegada més del seu art natural sense amaneraments ni academismes.

E. SOLER GODES

Camions

DIAMOND

Un chasis per cada ús
De una a dotze tonellades

Concessionaris exclusius per a les províncies de València, Castelló, Alacant, Múrcia, Albacete i Teruel

Autolocomoció
:: Casanova

Pau, núm. 25 - Telef. 11205
VALENCIA

La Festa del Llibre

Sense les iniciatives esmerçades per l'Ajuntament, la Festa del Llibre a la nostra ciutat passaria gairebé despercebuda.

En primer lloc, ens falta un moviment literari i editorial capaç de fer coincidir amb la Festa del Llibre l'aparició d'obres que desvetllaren un fort interès entre el públic. I ens falta també aquella aptència per la lectura que podria donar sortida als llibres oferits en millors condicions que en atres dies.

El dia de la Festa s'hauran venut uns quants llibres més que d'ordinari, però sense que haja motiu per a llançar les campanes al vol, perquè no té aquella l'alicent de cap novetat ni compta amb la curiositat que observem en atres bandes.

No obstant, l'Ajuntament s'esforça perquè la Festa tinga la deguda solemnitat i eficàcia. Enguany ha editat les *Normes d'Ortografia Valenciana* que figuren en el *Vocabulari* que ve de publicar la Col·lecció "L'Estel" en un petit llibret que ha estat repartit profusament entre els xiquets de les escoles. L'edició d'este llibret —a les cobertes del qual es reproduïx un gravat d'un col·loqui escrit per Carles Ros— abunda de divulgar entre els infants aquelles normes significa una adhesió a l'acord de les entitats i escriptors valencianistes, cosa que té el seu valor i que sempre és d'agrair.

A més i també per a repartir entre els xiquets de les escoles, edita atre fascicle titolat *El Libro Valenciano*, en el qual el nostre amic i company Almeta i Vives evoca la vida del llibre valencià a través dels temps, amb el

seu gran coneiximent de la matèria. Este atre llibret, editat d'una manera primorosa, reproduïx a la coberta la primera pàgina de l'edició princeps de *Tirant lo Blanc*.

Per atra banda, seguint la costum establida en anys anteriors, l'Ajuntament ha concedit els següents premis:

500 pessetes al senyor Marian Jornet Perales, per el seu llibre de caràcter històric *Bélgida y su término municipal*; dos accésits de 100 pessetes cadascú per a Francesc Roca i Alcayde, autor de la *Historia de Burriana* i Carles Sarthou Carreres, autor del llibre *Castillos de España*. El premi de 500 pessetes al millor llibre de caràcter literari ha estat dividit en dos, concedits a Max Aub, autor de *Fábula Verde*, i a Joan Gil Albert, autor de *Crónicas*; a més s'ha creat un accésit de 100 pessetes per al llibre *Mistral i Llorente*, de Teodor Llorente El de 250 pessetes per al millor llibre imprès s'ha concedit a Angel Sánchez Gozalvo, per la seua obra *Pintors del Maestrat*. També s'ha concedit un premi extraordinari de 200 pessetes a l'obra *La fuerza del Derecho*, de Lluís Zapatero González.

En el concurs d'aparadors de llibreries, organiat igualment per l'Ajuntament, s'han concedit premis a la Llibreria Miguel Juan, Llibreria Maragat i Llibreria Nacional i Extranjera, per este orde.

Estes activitats culturals de l'Ajuntament, suggerides per el senyor Duran, així com l'edició dels *Furs* que es proposa portar a terme, mereixen els aplaudiments de tots els valencianistes i patriotes.

Alacant, germana

Oració a Gabriel Miró

Ulls de serenitat i dolçor inefabils que veuen en la terra la glòria del cel. Per als que sentim envers la terra mare el fondo amor que ens mereix la Divinitat, la figura de pau de Miró, el profeta del paisatge alacanti, serà perdurable com esta terra providencial que ens ha fet i ens sosté.

Miró, descendent directe del Rabbi de Galilea; per damunt de la blavor mediterrània —d'esta blavor mediterrània que jo ara estic solcant amb este hermós vaixell—, has portat des del fons de Palestina la llum celestial que des de que tu passares fulgix com cosa nova en les solejades muntanyes i marines de la nostra divina terra d'Alacant.

Germà de cor de tots els hòmens del món, sols en aquells poetes, català l'ua i hindú l'atre, que foren i són Verdaguier i Tàgore, trobe jo uns companys dignes de la teua ànima excelsa. Emprant la llengua de Castella has estat el primer en dir als espanyols que el cel està en la terra; però no tots són els escullits per a trobar en les espines i en la fel la dolçor sobrehumana de gojar el dolor i de sofrir la sabata que esclafa la vida.

En Alacant t'has deixat espurnes del foc purificador, perletes de l'aigua sorollosa, meravelles de Déu, del bon Déu, pare del Sol i de la Natura tota. Les teues germanes, les palmeres de la ciutat, oferixen al món sancer la pau d'un etern Dumenge de Rams.

Que un vent benèfic les faça girar cap a les terres germanes del Nord i que reparen en els braços estesos que cap a elles avancen en cordial desig de Pau i Llibertat, l'ametller de Xixona, la olivera alcoiana i el taronger valencià.

Miró: un fill de les grisènques muntanyes alcoianes —de pell d'elefant, com tu digueres—, un fervorós de la Humanitat nova, lliure i ditxosa, te ho demana amb reconcentrat fervor per la terra que tant estimares, per este mar lluminós que fon ton amic.

¡Fes el miracle des del fons de l'Eternitat!

JORDI VALOR

Barcelona, abril 1933.

Tintoreria Soto

Nom i marca registrats

Grans tallers per a la neteja en sec i el tenyit de robes usades

SUCURSALS:

En València i Castelló

DESPATX CENTRAL:

Avinguda del Port, 49

TALLERS:

Institut Candela J. S.

(Junt a l'Avinguda del Port)

Fàbrica Llunes
i Cristals

J. Prat

Colón, 7 - Teléfono 17.280
València

CINEMA

Dues estrenes

Louis Gasnier, el director francès que ha dirigit amb l'ajuda de Max Marcín *Una dona perseguida*, és un dels elegants del cinema, i a l'ensems un director amb grans desigualtats a la seua obra. Si n'és de vell en l'ofici, que pel 1915 produïa ja aquell inefable film d'episodis titolat *Els misteris de New York!* Si n'és de segur que junt a un magnífic melodrama com *Ombres de la llei* pel·lícula de William Powell, o a la intel·ligentíssima adaptació del *Topare*, de Paynoi, que ve de ser estrenada, té obres tan detestables com *Espérame*, aquell film hispanoargentí del que no vullgué ni parlar-ne quan la seua presentació.

Una dona perseguida (Paramount 1932) és difícil de jutjar de primer impuls sense caure tal volta en la injustícia. Indubtablement la direcció no té cap cosa de notable o que mereixca un elogi incondicional. Si de cas, cap tan sols remarcar l'esforç de reconstruir l'ambient 1912-1916, fet sense massa rigor. A més a més l'anècdota és d'una tan excessiva inversemblança i d'una sensibleria tan exagerada, que hom es resistix a donar-se a ella. Afegint-se encara per a acabar de desgraciar el film, la substitució per *dobles* del diàleg primitiu, cosa per la que mai passaré sense fer constar la meua repugnància.

Tot el que vinc de dir, conduiria a condemnar esta obra si no calguera destriar del seu conjunt la labor de la seua protagonista, bona sense reserves, malgrat el fort handicap que representa un film així.

Wynne Gibson se'm va revelar a *Els carrers de la ciutat* i la vaig retrotrobar a *Dames de presili*; *Un home de món*, com una actriu de vocació enèrgica i d'una personalitat gens vulgar. Asa, en el psime film on pren el lloc principal, no fa sinó confirmar-me en tot allò de bo que tinc dit d'ella, i passant per sobre del que tinga d'artificios el personatge que viu—descobrir-me una exquisida sensibilitat dramàtica que a les seues obres anteriors romanía encoberta sota una *duresa*, que si no minvava el seu talent, el feia semblar menys flexible.

Una dona perseguida es, doncs, un film que titllaria de fracassat, sinó fóra que ha servit per a valorar decisivament una nova valor del cinema americà.

Wynne Gibson

guera sabut imaginar atra plasmació de la seua heroïna.

Hi vinc seguint la trajectòria de Greta Garbo des de la seua fixació per Clarence Brown. Atres vegades, a esta mateixa secció he dit allò que jo trobe de simbòlic, de *doctrina*, al conjunt de l'obra d'esta actriu sense parió, i això em relleva d'insistir-hi. Es eixe que al·ludixc el tema de *La dona lleugera*, de *Temptació*, d'*Anna Christie*, i encara més encobert, el d'*El bes* i el d'*Inspiració*. I perxò és, que en retrobar-lo una vegada més a *Susan Lenox* ha augmentat el meu interès per este film, remarcable per ell mateix, encara.

Hom podrà estar en desacord amb l'exagerat acumulament d'incidències i dificultats sofrides per la protagonista, però hom no podrà negar que Greta Garbo és fidel un cop més a ella mateixa, i que la tesi defensada pel film, la sola noble i civilizada.

Robert Z. Leonard, en dirigir *Susan Lenox*, ha dut a terme una de les seues realitzacions millors. I que és a les primeres escenes—tot i la tenebrositat excessiva—al petit idil·li subsegüent final del cabaret tropical, on ha reixit més plenament.

Prenint-la en el seu conjunt, *Susan Lenox* no és una obra de primer ordre dins de la *opusgarbiana*, però és suficientment característica i lograda, per que calga prendre-la en compte.

La setmana pròxima m'ocuparé amb l'atenció que mereix, de *Scarface*. Ara em limite a recomanar-la sincerament.

C.-J. DE B.

València, abril 1933.

Curset d'Ortografia

LLIÇÓ IX

Us de D-T

1. En principi de paraula i davant consonant s'escriu amb *d* la síl·laba *ad*. Exemples: *addició, adjudicar, admirar, adscriure, adverbí, advocat*.

Excepcions: *atlas, atlàntic, atleta, atmòsfera*.

2. Si la paraula no comença per *ad* generalment s'escriu amb *t*. Exemple: *viatge, platja, ritme, ètnic, potser, taxi, guitarra*. Excepció: *cadmi*.

3. En fi de paraula, s'escriu, per regla general, *t*. Exemple: *prat, mallot, art, elegant, rebost, pretext*.

Bar Zaragoza

EL MÉS CÈNTRIC

Gran variació diària de tapes preparades per el sens rival

BARTOLO TARAZONA

Carrer de Zaragoza, 10
Teléfono 15112

Felip Albiol

Sucesor: JOAN ABBIOB

Accesoris per a màquines Corretges : Lubrificants Ferraments

SERRA-CINTA «ELEFANTE»

bauria, 3 ♦ VALÈNCIA

TÈLÈFON 10907

Excepcions:

a) S'escriu amb *d* darrere consonant, en aquelles paraules els femenins i els derivats de les quals presenten una *d*: *bastard* (amb *d*, per *bastarda*), *verd* (per *verda*), *record* (per *recordar*).

b) S'escriu amb *d*, darrere vocal, en les paraules planes els femenins i derivats de les quals porten una *d*: *àcid* (amb *d*, per *àcida*), *òxid* (per *òxid*).

c) S'escriu amb *d*, darrere vocal, les paraules femenines que terminen en *-itud* i *-itud*. Exemples: *quietud, sollicitud*.

Note's que la paraula *gran* no porta *d* final no obstant *grandària, engrandir*.

Exercicis:

a) Escriure els primitius o les formes simples que acaben en *d* o *t* i destriar-los en dues llistes (de 15 paraules cadascuna); una, les que acaben en *d*, i l'altra, de les que acaben en *t*:

bastardia, lluentor, fonteta, oxidació, caldejar, educanda, elegància, tumultuós, artifici, ajustar, tardar, fecunda, evidència, retrogradar, vagabundatge, estupendíssim, textual, reverenda, praderia, malaltia, altesa, rotunditat, pontet, fluïdesa, nebotet, profunditat, empletar, santíssim, acordar, càndida.

Així:

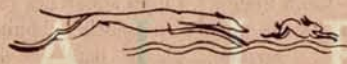
En *d*, *bastardia: bastard*.

En *t*, *lluentor: lluent*.

b) Copiar las següents frases, corregint-ne les errades:

1. *L'adleta farà una exhibició.*
2. *Atmire l'advocat senyor X.*
3. *Dotzena de frare.*
4. *Fèu un viatge a Portugal.*
5. *El vert del prat és estupent.*
6. *Tant ho ha engrandit que ja és massa grand.*
7. *Es un matrimoni fecund.*
8. *Volia portar estendard.*
9. *Està sort com una rella.*
10. *El seu recort ens ompli la vida.*
11. *Baixa molta aigua per l'assut.*
12. *En la resta hi ha minucnd i subtrahend.*
13. *Este refresc està àcid.*
14. *La tarantula és un aràgut.*
15. *Suècia és al nord d'Europa i Grècia al sud.*
16. *Està fent-se massa tart.*
17. *El cart és punxagut.*
18. *Entre les roses hi va un hard.*
19. *Com és bastard tots li diuen bort.*
20. *Es pòsh a estribor de la barca.*

CARLES SALVADOR

COL-LECCIÓ L'ESTEL

Quaderns d'Orientació Valencianista

VOCABULARI Ortogràfic Valencià

CARLES SALVADOR

Precedit d'una Declaració i Normes ortogràfiques

L'ESTEL

N.º 2 Quaderns d'Orientació Valencianista

PREU 2'00

De venda en kiosc i llibreries i en la Unió Valencianista, Avellanera, 7; Centre d'Actuació Valencianista, Nicolau Salmerón, 13 i Agrupació Valencianista Republicana, Re encló, 8. EL CAMI el servirà als seus lectors de fora contra l'enviament de 2'20 en segells de correu

La Batalla d'Almansa

Per la desaparició del monument commemoratiu

La iniciativa del Centre d'Actuació Valencianista de demanar al Govern la desaparició del monument que a Almansa perpetua la trista i vergonyosa data de la pèrdua de les nostres llibertats, ha estat ben acollida i secundada per les demés entitats valencianistes i adhuc per la quasi totalitat dels partits polítics de València.

Ens plau esta solidaritat valenciana davant l'ofensa comú. Però no cal sols derrocar aquell monument, testimoni de la nostra derrota en la lluita per la llibertat. Si limitem la nostra acció a que desapareguen aquelles pedres col·locades a Almansa per a donar fe d'una victòria militar de terribles conseqüències per a nosatres, no haurem realitzat res important. Lo que cal sobre tot és reparar aquelles conseqüències, tornar a ser nosatres mateixos, reconstruir precisament lo que en 1707 assolaren.

El monument d'Almansa és una vergonya per lo que representa. El Govern al qual ens hem adreçat podrà disposar que desaparega, però als valencians ens pertoca reconquistar les llibertats perdudes a Almansa, no amb gestes militars que anul·len les que tingueren per escenari aquelles terres, sinó amb el nostre esforç i aprofitant els mitjans que la Constitució ens ofereix.

L'escrit redactat per el Centre d'Actuació Valencianista per al senyor president del Consell de Ministres diu així:

Honorable Señor:

Los que suscriben, todos ellos presidentes de entidades legalmente constituidas y con residencia dentro del País Valenciano, atentamente a vuecencia exponen: Que hace dos años nuestro País consciente de su verdadera misión y dando gran prueba de civismo proclamó la República, régimen de libertad y democracia que ha venido a sustituir a la oprobiosa tiranía borbónica.

Proclamado por el pueblo de una manera clara y sin reservas su derecho de ser gobernado por un régimen eminentemente liberal y democrata, resulta indigno que todavía perduren innumerables recuerdos que perpetuen la memoria del régimen caído, esparcidos por todo el solar ibérico; sabemos que algunos de ellos han desaparecido ya, pero sin embargo existe todavía un monumento, que, además de representar un homenaje a la monarquía borbónica, es una ofensa constante para los sentimientos liberales que animan siempre al País Valenciano. Se trata del obelisco que en la ciudad de Almansa se erigió para perpetuar el triunfo de las armas extranjeras que defendían las pretensiones del primer Borbón sobre los valencianos, en 25 de abril del 1707, en cuya lucha por la libertad dejaron su vida en los campos almanesios 25.000 héroes valencianos hermanos nuestros, patriotas insignes que supieron defender arduosamente y hasta el sacrificio las libertades de nuestro pueblo contra el absolutismo imperialista del intruso Felipe V. La victoria de este rey, déspota e incendiario, sobre las huestes valencianas, trajo como consecuencia la pérdida de todas nuestras libertades y privilegios, pero también fué el origen del asentamiento en el trono de España de aquella raza espúrea de Borbones, que durante más de dos siglos han venido oprimiéndonos, cometiendo toda clase de atropellos y anulando, en provecho propio, las energías de nuestro pueblo.

La primera República española derrocó el primer monumento de Almansa, pero restaurada en hora desgraciada la monarquía, un servil palaciego, sucesor del mariscal extranjero que venció a los valencianos, el duque de Alba, costeó un nuevo obelisco, que es el que actualmente se alza en

Almansa para vergüenza constante de los valencianos.

Las entidades que suscriben, que consideran el monumento ofensivo para los valencianos y estiman por dignidad colectiva debe desaparecer, SUIPLICAN a vuecencia que por ser justa la petición; por acontecer el 25 del presente mes el aniversario de aquel hecho de armas; porque el espíritu castellano ha de complacerse en la demolición de tal monumento en evidencia de que las ideas centralistas y uniformistas de la monarquía no eran consustanciales, ya que, como el nuestro, es también noble y liberal, y ordene que el monumento conmemorativo de los Borbones en España y de la pérdida de las libertades valencianas, fuera destruido y desapareciera para siempre de la ciudad de Almansa.

En espera de ver atendida nuestra petición, os deseamos muchos años de vida para bien de la República.

Valencia, a catorce de abril de mil novecientos treinta y tres."

Les entitats de tot orde que l'han subscript són:

Centre d'Actuació Valencianista, Joaquim Reig; Agrupació Valencianista Escolar, Vicent Rodríguez; Agrupació Valencianista Republicana E. Navarro Borrás; Laborista Esperantista Grupo, Luis Hernández; Unió Valencianista, Pascual Asins; Ateneo Valenciano XX, R. Quinzà; Sociedad Coral El Micalet, José María Marín; Sociedad Instructiva Juvenalía, J. Prieto; Casal Valenciana, E. Peris Celda; Sociedad Dependencia Mercantil, Jerónimo Niclós; Ateneo Mercantil, R. Samper; Partido Republicano Conservador, Eduardo Molero; Partido de Unión Republicana Autonomista, Pascual Martínez; Federación Industrial y Mercantil de Valencia y su Región, V. Noguera; Partido Republicano Radical Socialista, E. Artal; Casa del Pueblo Radical, M. Vilches; Partido de Acción Republicana, V. Puché; Partido Republicano Progresista, Salvador Pellicer; Ateneo Regional, L. Aguirre; Partido Republicano de Izquierda Federal, Nicolás Candio; Juventud de Izquierda Federal, José Puchades; Partido Acción Republicana Juventud, H. Montesinos; Centre Català, D. Garcia; Agrupació Valencianista Republicana (Manises), J. Esteve.

La Dreta Regional Valenciana no l'ha firmat, segons tenim entès per haver-se dirigit en el mateix sentit i aïlladament al Govern.

Lo Rat Penat no l'ha firmada tampoc, ignoram per què.

ATRES PETICIONS

Abanda d'estes sol·licituts collectives, s'han enviat 2.348 targetes impreses, facilitades per el Centre d'Actuació Valencianista, en les quals individualment es fea al Govern la mateixa petició.

L'alcalde de Quart de les Valls ens comunica haver adreçat al president del Consell de Ministres el següent telegrama: "Nombre pueblo suplico acceda acuerdo derrumbamiento monumento Almansa.—Pascual Sevilla."

ACTE COMMEMORATIU

El dimarts, dia 25, data de l'aniversari de la batalla d'Almansa, es celebrà al Centre d'Actuació Valencianista una vetllada commemorativa, en la qual prengueren part els senyors Vicent Nàcher, Enric Orts i Pascual Asins.

Els oradors glosaren la diada en termes escaients i propugnaren per la llibertat del País Valencià, perduda per la força de les armes a Almansa. Tots foren molt aplaudits.

L'esperança de la Pàtria

L'ideal de Pàtria. La virtut de l'esperança.

Heus ací dos causes propulsors de la Vida; dos forces que mouen l'infinit mecanisme de l'home en la vida i li donen ànim i resistència per a la lluita tenaç i encoratjada cap a la realització del seu ensomni.

Es molt bonic viure d'ensomnis. Els somnis omplien de vida aquells racons de l'home sobre la terra, als quals no arriba de la llum del sol, ni de la música dels ocells, ni del blau del cel, ni del perfum de les flors, sinó sols els seus efectes; aquells racons que no saben del món, en els quals sols reina, amo i senyora de llurs dominis, la flama viva i pura de l'esperit que, amb el seu esparneig, illumina el camí que deu seguir l'ànima, l'alegre papallona seduïda tot sovint per falagueres promences de plaer terreny.

Mol bonic viure d'ensomnis. Però més bonic encara viure de realitats, quan en elles vivim la il·lusió somniada.

I per als valencians ha arribat l'hora de viure de realitats.

L'ideal de Pàtria comença a aconseguir-se. Deixa ja de ser ensomni i passa a ser una realitat palpant que ompli tots els àmbits de la nostra vida. Lluites que als ulls d'una generalitat indiferent han estat fredes, han fet germinar la llavor que amb seny i amor fon sembrada en 1238 per aquell conqueridor, Jaume I, i que a l'arribar a 1707 fon soterrada sota l'absolutisme triomfant.

L'ideal de la Pàtria reviu; l'ideal de la Pàtria es sent; l'ideal de la Pàtria es professa, palpita, surt del més fons del pit dels seus fills que bé la volen i han de posar la seua senyera al costat de les banderes d'atres pobles que han fet palesa la seua personalitat, que han mostrat la seua espiritualitat i han guanyat el respecte i l'admiració a la seua raça dins del cercle del progrés i la civilització.

I este ideal que qualla, esta Pàtria que torna, té una esperança alentadora en el seu camí.

¿Quina és esta esperança?

Esta esperança és la dona valenciana. Eixa dona admirada, volguda, cantada en milers de versos que sorgiren de la inspiració de tants poetes que han vist en ella la flor més càlida de la nostra terra.

★

No posariem a la dona en el lloc degut si no li reservarem un paper de semblant altària al que juga l'home en el curs de la vida.

L'home és el seny que treballa, inventa, mampren i lluita. La dona és el sentiment de l'Amor que vivifica i amb llur sublimitat endolça l'existència i infundix l'esperit de sacrifici que

ens ajuda i ens porta amb el més ardent entusiasme cap a la consecució dels nostres desitjos. Tasca de mena distinta la que asigne a cadascú i que estime més encertada, donada la mena de dona que tenim a la nostra Pàtria: dona delicada, dona apassionada, dona molt dona, que porta en ses galtes el color de les roses que l'envegen, en sa boca el vermell de les roselles i la blancor dels gesms i en sos ulls el foc del sol mediterrani que tingué la sort de besar-la al temps de naixer, infondint a l'ànima seua un sentiment de llibertat i un sentit de sacrifici que, al fondre's, donaren vida al prototip de l'Amor honest.

Per tu i per a tu escriu, dona valenciana, per a dir-te: nosotres, els teus germans, necessitem de la teua ajuda. Si en la nostra lluita per la Vida eres l'Amor, que és sentiment, en la lluita per la Pàtria signifiqués l'esperit, que és l'ideal somniat; perquè si el sentiment de l'Amor surt de l'ànima i va directament a nodrir l'esperit —com al seu més llegendari i pur suport—, tu eres l'esperit de la raça, de la nostra raça que tenim-te a tu al costat entrarà en el període de plenitud desitjada per a poder demanar amb tota autoritat i amb tots els seus drets el reconeixement de la seua personalitat, l'acatament a una espiritualitat autèntica, clara i definida que suposarà l'existència d'un nou poble al costat dels que hui marxem al cap del món civilisat.

No pots, no deus retraure't davant el moviment que posen en joc els teus germans, que necessiten que eixa germana, eixa núvia, eixa dona, no sols presumisca ni s'envanisca diguent-se valenciana, sinó que goje i s'enorgulleixca de que li ho diguen perquè ho haja mereixcut.

Parlant, llegint, estudiant el teu idioma, pensaras en valencià; purificant-lo i curant-lo, obraras en valencià; ampliant o afirmant la teua cultura, al mateix temps que aconseguixes el títol de patriota et posaras en condicions de ensenyar-lo als teus fills si els has de tindre... I ja en estes condicions, quan arribe l'hora de que l'Amor cride al teu cor i infiltrant-se pel teu ser verge faça concebir una nova existència, llavors seras tu la primera que pensarà —i s'enorgullirà pensant—, que ha ennoblit llur missió sobre la terra al poder oferir al món un nou lluitador al servei de la Pàtria.

I esta és l'esperança de la Pàtria, que no dubtem que prompte deixarà de ser ensomni per a passar a ser un atra realitat de les que hui comencen ja a omplir-nos de goig.

JOSEP GONZALEZ MIR

Fent CAMÍ

PROPAGANDA ELECTORAL

L'anècdota corre per les tertulies polítiques.

El diputat radical, senyor Garcia Berlanga, mitineja pel seu districte i explica als que l'escolten lo que són ells i lo que són els atres.

—La política —diu— és com un carro que va per un camí. Una de les rodes és la dreta (la D. R. V.), l'atra, els radicals socialistes, i nosatres som...

—¡Just! —interromp una veu—: Els que aneu enganxats.

COL·LECCIÓ L'ESTEL

OBRES PUBLICADES

Serie literària	Ptes.
<i>L'Espill a trossos</i> , Almela i Vives	2'50
<i>Blasco Ibáñez i València</i> , J. Just Gimeno	3'50
<i>Vocabulari Valencià-Castellà</i> , Joan de Resa	2'50
<i>Proses de viatge</i> , E. López-Chavarrí	2'50
<i>Icar o la impotència</i> , A. Peruchero	2'50
<i>Contes per a infants</i> (De la imaginació nòrdica.) Versió de l'anglès, per Joaquim Reig	2'50
<i>La Poesia Valenciana en 1930</i>	2'50
<i>Mistral i Llorente</i>	4'

Quaderns d'orientació valencianista

<i>Concepte doctrinal del valencianisme</i> , Joaquim Reig	0'50
<i>Vocabulari Ortogràfic Valencià</i> , Carles Salvador	2'

En preparació

El País Valencià, F. Mateu Llopis.

Comandes i subscripcions a EL CAMÍ i a «L'Estel»
Redenció, 8

CASA CONDE Articles de pell, borses per a senyores. La més barata i millor surtida per ser fàbrica pròpia

MAR, 3

L'Opera del Sisents

L'Opera es la última gran producció de l'esperit clàssic del Renaixement. La fita històrica que es dona com a començament de l'òpera és l'any 1600. A Florència, en els salons del Comte Bardi, uns artistes i erudits volien ressucitar la música de l'antiguitat clàssica. Estos eren el poeta Rinuccini, els músics Galileo, Caccini, Peri...

Fruit de les converses a la "camerata florentina" fon l'obra representada en 1594, titulada *Dafne*, música de Peri i llibre de Rinuccini; però com la música d'esta obra no es coneix i en canvi es conserva la de *Euridice*, dels mateixos autors, representada en 1600, es convé en esta fita per senyalar l'aparició de l'Opera, fita que servix també per senyalar l'execució a Roma del primer Oratori, "però que en justícia deu rebre també el títol d'òpera religiosa", diu un historiador; ens referim a *Rappresentazione di anima e di corpo*, d'Emili del Cavaliere, que amb Viadana, Peri i Caccini és "el quart inventor d'este època, si no se li vol dir el primer", diu Riemann; i raons existixen per lo que diu Riemann, en lo qual coincidix amb el gran historiador dels temps aquells, Romain Rolland. I este nom citat ens ve a la ploma atra observació preciosa d'este: "Es precis no haver llegit tals pàgines —diu, referint-se a les músiques de Palestina, de Victòria i d'atres polifonistes— per creure que la música ha degut son expressió dramàtica a l'esforç literari dels arqueòlegs."

Efectivament; el sentit dramàtic estava ja en els polifonistes anteriors; obres completament acompanyades de música, havien existit fea temps; de la monodia acompanyada per oposició a la polifonia vocal, haurien pogut els que constituïen la "Camerata" anar a buscar exemples a diversos indrets, fins vindre a Espanya, o si no volen allunyar-se, rebuscant en la mateixa Florència, on segles abans, les "Sacre Rappresentazioni" els donaven uns exemples vius. Però totes estes coses que anaven a constituir lo que es denominarà després l'Opera, els companys del comte Bardi anaven a buscar-les més aprop: res menys que a l'antiguetat clàssica. I tal volta si; tal volta la Grècia clàssica estava mes aprop d'aquells senyors erudits, que les "Sacre Rappresentazioni". Entre atres motius, perquè Boecio en la primera mitat del segle setè, els havia donat interpretacions d'Aristòxeno, de Ptolomeo; en 1562 apareix la traducció directa d'Aristòxeno i s'estén promptament i s'el discutix, així com a atres figures del món clàssic.

Un musicòleg molt conegut, especialitzat en este tema, dia en un llibre fa poc publicat (Henry Prunières, *Cavalli*, Rieder, 1931): "Hi ha que reconeixen que la història de l'Opera italiana en el segle XVII és absolutament fragmentària."

Si la *Dafne* i l'*Euridice* havien estat donades a Florència, a Roma s'havia estrenat la *Rappresentazione di anima e di corpo*. Però a Florència l'Opera desapareix prompte, i és a Roma on contua la joventut d'este nou gènere, amb els noms de Gagliano, Mazocchi, Miquel Angel Rossi (no confundir-lo amb Luigi Rossi, que trasplantà l'Opera italiana a França). Amb Stefano Landi, l'Opera de Roma introduïx un element còmic que és un atra germe dels que, reunits, crearan al se-

gle XVII l'Opera còmica, donant vida nova a un gènere decadent.

A Roma es fonen els "Intermedi" (espectacles fastuosos) amb l'Opera florentina, i tenen lloc les representacions riquíssimes del teatre dels Barberini.

Però 1637 és un atra fita capital: a Venècia s'inaugura el primer teatre públic d'Opera, on prompte triomfarà el geni de Monteverde. Fins Monteverde, l'Opera era un espectacle principesc, allunyat de l'ànima popular. El recitatiu es fea a més fatigós amb sa monotonia. Monteverde reformarà el recitatiu, i arrancarà l'Opera del seu ambient mundà, per donar-li un fons humà. Fins Monteverde, l'Opera era impotent per rendir el llenguatge de la passió: Monteverde sap donar a la música una ànima apassionada i a més amplifica els colors orquestals. "Monteverde —diu un autor— dona el model d'òpera nova que unix l'element dramàtic a la beutat plàstica."

Darrere de Monteverde ve el seu deixeble Cavalli. Cavalli s'orienta vers lo dramàtic, i atres músics posteriors —Cesti, per exemple— vers lo musical, dins d'esforçar-se en seguir l'ideal de Monteverde. Cavalli acaba en ell el període venecià, puix Cesti és ja el creador de l'Opera pan-italiana.

Ni Cavalli ni Cesti sabrien trobar un bon "libretto", i en la debilitat dels libretos comença la decadència de l'Opera. Però si en 1600 s'estrenaren la primera òpera i el primer oratori, encara un autor d'oratoris i atre d'òperes donaran a l'art una expressió profunda. Caríssims a Roma i Provenzale a Nàpols. L'imperi de l'òpera es traslladarà de Venècia a Nàpols i allí vindrà la decadència.

"L'Opera —diu també Romain Rolland— arriba per 1680 a la perfecció de la forma. Desgraciadament, este esplendor d'expressió correspon en Itàlia a la buidor de pensament. La decadència de costums, l'afebliment de la personalitat humana coincidint amb els progressos purament exteriors realitzats a la música, semblen fer de l'època d'Alexandre Scarlatti a la vegada un cim i un terme per a l'art."

¿Cóm fon la decadència? Vet aquí la importància del llibre *El teatre a la moda*, de Benedetto Marcello, que Eduard L. Chavarrí ha traduït fa poc. Perquè este llibre (de 1720) és el retrat més viu i més irònic de la decadència de l'Opera italiana. I com calia ambientar-lo per donar a conèixer la seua importància, així ho hem intentat fer (encara que no ho hem conseguit), i un atra dia parlarem d'ell i del seu autor.

EDUARD RANCH

Ferreteria

EL POAL

La més antiga i acreditada

Enric Izquierdo

Plaça Mercat, 27 - Tel. 12.237
C. Moll Na Rovella, 13 - Tel. 13.54

Ferros, Acers, Vigues, Tubos, Màquines, Ferramentes i utilitatge
Construccions metàliques

Fill de MIQUEL MATEU

TELEFONS 13.000 i 13.009
APARTAT 35

Guillem de Castro, 5 al 11
VALENCIA

MOBLES
Mas i Montesinos

MOBLES ESTIL
LAMPARES LUXE
DECORACIO ART

NICOLAU SALMERON, 3
(Front al Gran Teatre)
TELEFON 14743

Material elèctric
a preus de fàbrica

Làmpares artístiques de totes classes i preus

Les més boniques
Les més barates
Les més bones

MAGASEM I DETALL

Gregori Sanz

Telèfon 10300

Sant Vicent, 33 València

Rios i Companyia,
S. en C.

FABRICA DE FILATURES
SACS I TRENES DE YUTE

Direcció telegràfica: RIOSOLMOS
Apartat de Correus núm. 27 TELEFON 13.030
Oficines: HERNAN CORTES, 4
VALENCIA

Fabricació de taulers, xapes i seients en tota classe de fustes

Salvador Vilarrasa

Jesús, S. V. S. Sucursal en Barcelona:
Telèfon núm. 12.221 Marqués del Duero, 127
VALENCIA Telèfon núm. 34.359

Banc de València

Alfred Calderón, núm. 11 - VALENCIA CAPITAL: 50.000.000 de ptes.
Integrat per elements valencians

CAIXA D'ESTALVIS En llibretes al quatre per cent d'interés anyal amb SERVICI DE GUARDIOLES

BANCA CANVI BOLSA

EL CAMÍ

Setmanari valencianista

15

Direcció i
 impremta: Gravador Esteve, 19
 Telèfon 13958

ctms.

Pedagogia

LA LLAR DEL MESTRE

Els mestres es belluguen al voltant d'una idea que mereix totes les simpaties. Les reunions preliminars que s'han celebrat —i de les que ha sorgit una Comissió provissional que prepararà una Assemblea que discutisca i oriente l'iniciativa— auguren un feliç terme.

Al voltant també del pensament de crear en València la llar del Mestre ens permetem algunes observacions.

Una llar per a mestres valencians ha de ser una llar valenciana. Encara que parega una redundància. Sense ànima pròpia, sense autèntica personalitat, la llar del Mestre valencià seria llunàtica; i nosaltres la voldríem vore fulgurar com planeta amb tota la magnitud.

La llar. Així, amb el mot nostre. Quin regust a cosa íntima, agradable i acobladora! Casa que hom habita amb els seus, la definix el filòleg. És concepte més ampli i dibuixat, superior al mot *casa*, que no dú dins tota la substància íntima del terror. La llar! Mestres valencians: creeu la llar i doneu-li el calor d'humanitat vostra. No cal que ampreu a ningú, ni a res.

En l'ordre tècnic, la llar del Mestre valencià deuria ser com un laboratori d'estudi i experimentació. Si se crea la llar com un Centre més de passatges i joguina, no cal mobilisar-se. En les taules de qualsevol café ciutadà es pot ocir el neguit.

Biblioteca formal i selecta, especialitzada. Estudis i ponències sobre els problemes que planteja la moderna pedagogia. Quin camp d'experimentació el nostre País tan greument afectat pel problema idiomàtic a les escoles!

La llar del Mestre valencià s'ha de concebre fixant l'esguard en les maravelloses perspectives que se li ofereixen. Volar a pocs metres de terra i cloure's en un cercle estret de camaraderia és estèril i el desfici mataria l'obra.

Per València i per vosatres mateix creeu la llar del Mestre valencià. La llar vostra ben valenciana. I no vos tanqueu. Deixeu les finestres ben obertes per a què totes les inquietuts bateguen al ritme del viure social.

OFTALMOLOGIA

En estes ratlles ha bategat, més d'una volta, la inquietut per els cecs. Els cecs no poden deixar-se de banda com a una cosa inútil, perquè al fons de les nines mortes dels ulls batega un esperit i una humanitat i una cervell germina idees. No heu pensat mai: Si me quedara cec!...

Per al vostre carnet de xòfer o la matrícula de l'automòbil acudiu a

SENENT

qui ràpidament vos el despatxará.

Colom, 58 - Telèfon 12345

L'oftalmologia és l'especialitat mèdica que estúdia les malalties dels ulls. Previure i evitar la gran tragèdia. Fer possible la fulguració de la llum en la nit del cec. Este és l'estudi i la preocupació dels metges oftalmòlegs.

A Madrid s'ha clausurat el XIV Congrés Internacional d'Oftalmologia, i hem de desijar que els seus treballs obtinguen fruits abundosos per a restar-li víctimes a la fatalitat.

DEL CURS MONTESSORI

Recordeu que a Barcelona s'esta celebrant un curs Montessori, de quatre mesades, que dirigix l'eminent professora. Al curs han acudit mestres de diversos països que li donen un caire internacional.

Però la novetat ara no esdevé del ben guanyat prestigi de la doctora, ni de l'èxit de les seues ensenyances. La novetat i el succés són estes dues damiseles hindús, mestresa l'una, Saroj Vyas, senzilla mare l'atra, Saroj Yodth, que amb una fervorosa delectació han vingut de l'Índia misteriosa, encuriosides i adalerades, al Curs Montessori.

En una informació que'ns tramet un coral amic i col·laborador trobem quelcom molt suggestiu que'ns plau remarcar. Són unes manifestacions de la mestresa hindú. Compta les seues impressions i parla de les organitzacions escolars de la seua terra i de la que ella dirigix. "La escola nostra pren de la cultura occidental allò que pot interessar-li, però no la calca ni s'entrega a ella. Ho prova el que malgrat la poderosa influència anglesa, una de les ensenyances més destaca'es és la del *GUJARATI* o *llengua materna*. Nostres poetes, nostres grans hòmens, nostres obres mestres, es fan així familiars en la ment del nen."

Deprengam, amics, la lliçó.

P. ASINS

Josep Antoni Noguera, S. A.

FÀBRICA D'OLIS VEGETALS

ESPECIALITAT EN EL DE COCO, SÈSAM, RICÍ I LLINOS

FÀBRICA: Camí de Madrid
 Telèfon 14.530

Fàbrica d'Àcids i Superfosfats

GUANOS "LA NOGUERA"

Especialitat per a cada cultiu

PRIMERES MATERIES PER A ABONOS

FÀBRICA: Camí Fondo del Grao
 Telèfon 31.608

CONSIGNACIONS DE VAIXELS
 AGENCIA DE DUANES

DESPATX: Gran Via, 12 - Telèfon 14.530
 Apartat de Correus n.º 9

VALENCIA

Actuació Valencianista

EL PROGRAMA DE L'A. V. R.

El Comitè Politic de l'Agrupació Valencianista Republicana ens ha tramés per a la seua publicació una còpia de l'Idèari aprovat a l'Assamblea del dia 20 de l'actual.

En el preàmbul es fa constar que conseguint dos objectes primordials de l'A. V. R. en constituir-se —la instauració de la República i el ressorgiment del sentiment valencianista—, cal sentar una posició concreta per a caracterisar la seua actuació dins la política valencianista.

Fa després una declaració de principis a base de propugnar l'estructuració d'un Estat Valencià i el reconeixement dels drets de l'home com estan definits a la Constitució de la República.

Parla després de l'organització democràtica i política, de les seues aspiracions en l'aspecte social i en el religiós, del problema agrari valencià, dels seus postulats en l'orde de l'economia i les Finances, de la cultura, de la Justícia i de la Governació.

El programa en tots estos punts es molt minucios i complet.

La festa del Patró de València

Enguany, com el passat, per disposició dels dirigents de nostra política, la celebració de la festa de Sant Vicent Ferrer ha quedat circumscriba a l'interior dels temples.

No és segurament per a intel·ligències tan avançades comprendre la gràcia ingènua, i tota la profunda significació patriòtica que inclouen les festes populars que nostra ciutat dedicava a l'insigne sant Patró de l'antic Reine de València, mèdulla de nostra espiritualitat, blasó nobilíssim de nostra llengua.

Això no és obstacle per a què seguixquen alardejant de valencianistes —i no hi ha que oblidar que el valencianisme és moviment essencialment de tradició, de recuperació—, mentres es menyspreua una de les valors més altes i genuïnes de la nostra Història.

No és eixe precisament el procedir del Govern de Catalunya —compost, com tots saben, per dretistes impenitents—, que seguix celebrant la diada de Sant Jordi amb l'esplendor tradicional.

Però, en fi, les populars associacions vicentines han celebrat de manera brillant les tradicionals funcions religioses. S'han predicat com cada any els ja famosos panegírics del Sant, en llengua nostra, i els fidels han escoltat ressonar amb tot el seu prestigi la veu dels predicadors, cada vegada més empenyats en fer resaltar l'enorme figura del Sant valencianíssim, tot posant una cura admirable en el lèxic i la dicció valenciana. Orador sagrat hi hagué, el Dr. Benavent, en la església de Sant Joan, que pronunciat una notable oració plena de fervor sagrada i exaltació patriòtica que abrandà el cor dels que tinguerem la sort d'escoltar-lo.

F. C. i M.

Renaiximent

Al començar el tercer any de la República

El 14 d'abril es compliren dos anys de vida de la República espanyola; dos anys fa que els valencianistes republicans onejaren les banderes valencianes per tots els indrets de la ciutat de València, mesclats amb els altres valencians, que malgrat no ser valencianistes, unien el seu entusiasme al nostre com el nostre se unia al de ells. El nostre esperit liberal, ple d'amor per el nou règim, obria el pit a l'esperança lliberadora del nostre País Valencià, que, a no dubtar, havia de trobar en la República naixcua amb tan admirables auspicis.

Hem de confessar que no ens hem equivocat respecte a l'actitud comprensiva i a la predisposició de la República a concedir les llibertats que pertocuen a les patries sojsgadats secularment per l'opresió centralista, i açò, hi ha que reconèixer-ho, gràcies a la percepció i concepció política del Govern Azaña i a la energia de les forces governamentals per a possibilitar el fi del continuat error centralista a l'obrir als pobles d'Ibèria els camins de la lliberació i posar al seu arbitri el mig de demostrar la seua capacitat.

No podia i no devia fer més el Govern de la República. No podia donar a tots els pobles espanyols les llibertats que a alguns d'ells els pertocuen històricament perquè haguera estat un excés de lliberalitat perjudicial per al poble receptor, degut a la seua falta de preparació, ja que els pobles, com els hòmens, necessiten, a no dubtar, estar preparats, educats, per al bon ús de la llibertat que s'els concedisca.

No devia donar-les, perquè el Govern de la República, celós del resultat proper o llunyà de les seues resolucions, devia prejutgar lo que hem dit abans, vetllant per el prestigi de la República i els pobles que la integren.

En lo que al País Valencià pertoca, la manera o el mode de començar a demostrar esta capacitat necessària, és sentir, pensar i practicar en valenciana. No és tasca fàcil per als valencianistes promoure estes corrents espirituals i facultatives. Més difícil és encara comunicar-les a la gran massa popular per la sèrie d'obstacles creats al seu desenvolupament per la manca absoluta d'espiritualitat en el que fins ara han estat els seus sectors i educadors polítics en lo que pertoca a l'apreciació històrica del nostre País Valencià agravada des de l'adveniment de la República per la incapacitat polí-

tica, l'egoisme insaciabre, el partidisme més desenfrenat i el més vergonyós nepotisme que ha conegut el País Valencià i que campa al seu gust des de fa dos anys que els destins de València caigueren en les seues mans per a vergonya i oprobí d'este poble davant els demés de la Península Ibèrica.

L'estat caòtic i l'abandó característic de tots els assumptes i interessos que al nostre poble corresponen, la desorganització de la nostra economia, la ineficàcia de les nostres institucions culturals, la insuficiència dels nostres mitjans de progrés de tota mena, no es deuen al Govern central, açò era cert en els governs centralistes de la monarquia, mes no en els governs de la República que han obert les portes de la lliberació als pobles per a que es desenvolupen segons la seua capacitat, lo que posa en evidència la incapacitat dels que fins ara han estat arbitres dels destins del poble valencià.

Mes no tot és pesimista en la nostra terra. Al cap de dos anys de República, durant els quals el nostre panorama polític tan poc té que envejar, s'ha produït un fet que ompli d'esperança, entusiasme i emoció maravellosa el nostre esperit conscient: la constitució del partit d'Acció Valencianista Republicana, autènticament valencianista, republicà sense eufemismes, de contingut francament liberal i democràtic, com cal al sentiment lliberador i universalista del valencianisme i l'entusiasme, nombre i qualitat dels concurrents de tots els indrets de les terres valencianes de les tres "províncies" en que estan partides i centres constituïts en totes elles, fet únic fins ara en la nostra renaixença, ens ompli de santa fe i ens anima a no desmaiari en la lluita per la nostra Pàtria.

Reviu el nostre entusiasme al pensar que en un dia, tal volta no llunyà, el País Valencià reaccione del seu aparament actual i se fortifique, es reconcentre, s'organise i, indisolublement units en lo més fons de l'ànima, la República, la nostra Pàtria Valenciana pugui ser, per als altres pobles ibèrics i per al món, un exemple.

FRANCESC BOSCH

Franco Tormo

Xapes

Asientos

Taulers de fusta

C. PICASENT, NÚM. 8

Telèfon 12.302

VALENCIA

RESTAURANT DELS JARDINS DEL REAL

Servici permanent des de les 8 del matí

TELEFON 10.641